

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2023. június 15.*

„Előzetes döntéshozatal – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – 93/13/EGK irányelv – A 6. cikk (1) bekezdése és a 7. cikk (1) bekezdése – Külföldi devizában indexált jelzáloghitel – Átváltási feltételek – Az e külföldi deviza és a nemzeti deviza közötti átváltási arány meghatározása – Valamely feltétel tisztességtelen jellege megállapításának joghatásai – A szerződés teljes egészében való semmissé nyilvánításának joghatásai – A szerződésben kikötött összegek visszatérítését és a késedelmi kamatok megfizetését meghaladó követelések érvényesítésére vonatkozó lehetőség – A fogyasztó kára – A bank részére átutalt havi törlesztőrészek összege rendelkezésre állásának hiánya – A bank kára – A fogyasztó részére átutalt tőkeösszeg rendelkezésre állásának hiánya – A tisztességtelen feltételek tilalmának visszatartó ereje – A fogyasztó tényleges védelme – Valamely nemzeti rendelkezés bírósági értelmezése”

A C-520/21. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (varsó-śródmieściei kerületi bíróság, Varsó, Lengyelország) a Bírósághoz 2021. augusztus 24-én érkezett, 2021. augusztus 12-i határozatával terjesztett elő az

Arkadiusz Szcześniak

és

a **Bank M. SA**

között,

a **Rzecznik Praw Obywatelskich,**

a **Rzecznik Finansowy,**

a **Prokurator Prokuratury Rejonowej Warszawa – Śródmieście w Warszawie,**

a **Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

* Az eljárás nyelvei: lengyel.

tagjai: C. Lycourgos tanácselnök, L. S. Rossi, J.-C. Bonichot, S. Rodin (előadó) és O. Spineanu-Matei bírák,

főtanácsnok: A. M. Collins,

hivatalvezető: M. Siekierzyńska tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2022. október 12-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- Arkadiusz Szcześniak képviseletében R. Górski és P. Płaska radcowie prawni,
- a Bank M. SA képviseletében A. Cudna-Wagner és G. Marzec radcowie prawni, valamint B. Miąskiewicz és M. Minkiewicz adwokaci,
- a Rzecznik Praw Obywatelskich képviseletében M. Taborowski, Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich minőségben, B. Wojciechowska radca prawny, valamint G. Heleniak adwokat,
- a Rzecznik Finansowy képviseletében B. Pretkiel, Rzecznik Finansowy minőségben, segítői: P. Tronowska és M. Obroślak radcowie prawni,
- a Prokurator Prokuratury Rejonowej Warszawa – Śródmieście w Warszawie képviseletében M. Dejak prokurator delegowany do Prokuratury Regionalnej w Warszawie és M. Dubowski Prokurator Okręgowy w Warszawie,
- a Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego képviseletében J. Jastrzębski, a pénzügyi felügyeleti bizottság elnöke, K. Liberadzki és A. Tupaj-Cholewa radca prawny,
- a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna és S. Żyrek, meghatalmazotti minőségben,
- a portugál kormány képviseletében P. Barros da Costa, C. Chambel Alves, A. Cunha és S. Fernandes, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében N. Ruiz García és A. Szmytkowska, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2023. február 16-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének, valamint a tényleges érvényesülés, a jogbiztonság és az arányosság elveinek értelmezésére vonatkozik.

- 2 E kérelmet az Arkadiusz Szcześniak (a továbbiakban: A. S.) és a Bank M. SA között, egy olyan követelés érvényesítése iránti kereset tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő, amely egy amiatt semmisnek minősülő jelzáloghitel-szerződésből eredő pénzüsszegek felhasználásából eredt, hogy e szerződés a tisztességtelen feltételek törlését követően sem maradhat hatályban.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv tizenhatodik és huszonnegyedik preambulumbekzdése kimondja:
„mivel a fogyasztók hatékonyabb védelme a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes jogszabályok elfogadásával érhető el; [...]

[...]

mivel a tagállamok bíróságainak és közigazgatási szerveinek megfelelő és hatékony eszközökkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását”

- 4 Ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdésének szövege a következő:
„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

- 5 Az említett irányelv 7. cikkének (1) bekezdése előírja:
„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

A lengyel jog

- 6 Az 1964. április 23-i ustawa – Kodeks cywilny (a polgári törvénykönyvről szóló törvény, Dz. U. 1964. évi 16. száma) alapeljárás tényállására alkalmazandó változatának (a továbbiakban: polgári törvénykönyv) 5. cikke kimondja:

„A jogosult nem gyakorolhatja jogát e jog társadalmi-gazdasági céljával és a társadalmi együttélés szabályaival ellentétes módon. A jogosult ezen cselekménye vagy mulasztása nem tekinthető a szóban forgó jog gyakorlásának, és nem élvezhet védelmet.”

- 7 E törvénykönyv 222. cikkének 1. §-a előírja:
„A jogosult/tulajdonos kérheti attól a személytől, aki ténylegesen birtokában tartja az ő tulajdonát képező dolgot, hogy azt adja vissza a részére, hacsak e személy nem rendelkezik olyan joggal, amelyre a dolog birtoklása céljából a jogosulttal/tulajdonossal szemben hivatkozhat.”

8 Az említett törvénykönyv 358^{1. cikk}ének 1–4. §-a értelmében:

„1. § Különös rendelkezés hiányában, amikor a kötelezettség a keletkezésétől fogva pénzösszegre vonatkozik, a szolgáltatást a névérték megfizetésével kell teljesíteni.

2. § A felek a szerződésben rendelkezhetnek úgy is, hogy a készpénzben teljesítendő szolgáltatás összegét a monetáris értékegységtől eltérő, más értékegység függvényében állapítják meg.

3. § A pénz vásárlóerejének a kötelezettség létrejöttét követő alapvető megváltozása esetén a bíróság – a felek érdekeinek figyelembevételével és a társadalmi együttélés szabályainak megfelelően – módosíthatja a készpénzben teljesítendő szolgáltatás összegét vagy teljesítésének módját, akkor is, ha azt korábban bírósági határozatban vagy szerződésben állapították meg.

4. § Az eladó vagy a szolgáltató nem írhatja elő a készpénzben teljesítendő szolgáltatás összegének vagy a teljesítés módjának módosítását, ha annak oka vállalkozásának üzemeltetésével kapcsolatos.”

9 Ugyanezen törvénykönyv 361. cikkének 1. és 2. §-a kimondja:

„1. § A megtérítésre köteles személy csak a kár alapjául szolgáló cselekmény vagy mulasztás rendes következményeiért felel.

2. § A fent meghatározott korlátokon belül, ezzel ellentétes törvényi vagy szerződéses rendelkezés hiányában a kár megtérítése kiterjed a károsult által elszenvedett veszteségekre és azon elmaradt hasznokra is, amelyekre a kár hiányában tett volna szert.”

10 A polgári törvénykönyv 385^{1. cikk}ének 1. és 2. §-ának szövege a következő:

„1. § A fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalt rendelkezései nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, ha azok a fogyasztó jogait és kötelezettségeit a jó erkölcsbe ütköző és a fogyasztó érdekeit súlyosan sértő módon állapítják meg (jogellenes szerződési feltételek). Ez nem vonatkozik a felek főszolgáltatásaira – különösen az árra vagy a díjazásra – vonatkozó rendelkezésekre, ha azok egyértelműen vannak megfogalmazva.

2. § Ha az 1. § alapján a szerződés valamely rendelkezése nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve, a szerződés többi része továbbra is köti a feleket.”

11 E törvénykönyv 405. cikke előírja:

„Aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles az előnyt természetben visszaszolgáltatni, vagy ha ez nem lehetséges, annak értékét kell megtérítenie.”

12 Az említett törvénykönyv 410. cikkének 1. és 2. §-a pontosítja:

„1. § Az előző cikkek rendelkezései különösen a jogalap nélküli szolgáltatásra alkalmazandók.

2. § Jogalap nélküli a szolgáltatás, ha az azt teljesítő személy arra egyáltalán, vagy azon személy tekintetében nem volt köteles, akinek a részére teljesített, vagy ha nyújtásának oka megszűnt, vagy ha a szolgáltatással elérni kívánt célt nem érték el, vagy a szolgáltatási kötelezettséget keletkeztető jogügylet érvénytelen volt, és a szolgáltatást követően sem lett érvényes.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 13 2008. július 25-én A. S. és házastársa, E. S., jelzáloghitel-szerződést kötött a Bank M.-mel 336 hónapnyi futamidőre, 329 707,24 lengyel zloty (PLN) (hozzávetőleg 73 000 euró) összegre vonatkozóan, változó kamatozás mellett (a továbbiakban: jelzáloghitel-szerződés). E szerződés feltételeit nem tárgyalták meg egyedileg. A hitel svájci frankban (CHF) indexálták, azzal, hogy a szerződésben kikötötték, hogy a hitel havi törlesztőrészleteit lengyel zlotyban kell megfizetni, a Bank M. által az egyes törlesztőrészletek fizetési határnapján alkalmazott devizaárfolyam-táblázatnak megfelelő svájci frank vételi árfolyam alkalmazásával történő átváltást követően. Az említett szerződés 2011. szeptember 6-i módosítását követően A. S. és E. S. lehetőséget kapott arra, hogy az említett hitel havi törlesztőrészleteit közvetlenül svájci frankban fizesse.
- 14 2021. május 31-án benyújtott kérelmével A. S. a Bank M.-től 3 660,76 PLN (hozzávetőleg 800 euró) megfizetését kérte, a 2021. június 8-ától a megfizetésig terjedő időszakra felszámított törvényes késedelmi kamatokkal növelve. Kérelmének alátámasztásaként A. S. arra hivatkozott, hogy a jelzáloghitel-szerződés tisztességtelen feltételeket tartalmaz, amelyek miatt az semmisnek minősül, és így a Bank M. jogalap nélkül szedte be tőle a hitel havi törlesztőrészleteit.
- 15 A. S. szerint azzal, hogy a Bank M. a 2011. október 1-től 2020. december 31-ig terjedő időszakban azt a 7 769,06 PLN (hozzávetőleg 1700 euró) összeget alkalmazta, amely a 2011 júniusától 2011 szeptemberéig tartó időszak folyamán átutalt havi törlesztőrészleteknek felelt meg, 7 321,51 PLN (hozzávetőleg 1600 euró) összegű haszonra tett szert. Ennélfogva A. S. kérte a Bank M.-től ezen összeg felének, azaz 3 660,76 PLN-nek (hozzávetőleg 800 eurónak) a megfizetését, mivel az összeg másik fele a házastársát, E. S.-t illeti meg, aki nem vesz részt félként az alapeljárásban.
- 16 2021. július 1-jén benyújtott ellenkérelmében a Bank M. A. S. kérelmének elutasítását kérte, arra való hivatkozással, hogy a jelzáloghitel-szerződést nem kellett semmisnek tekinteni, mivel az nem tartalmazott tisztességtelen feltételeket, és egyébként, még ha az említett szerződést semmisnek is kellene nyilvánítani, kizárólag a Bank M. és nem A. S. az, aki jogalap nélküli tőkefelhasználás címén megtérítést követelhetne.
- 17 A kérdést előterjesztő Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (varsó-śródmieściei kerületi bíróság, Varsó, Lengyelország) megjegyzi, hogy A. S. a jelzáloghitel-szerződés 2. cikkének (2) bekezdésében és 7. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételeket vitatja, amelyek szerint a hitel tőkeösszege és törlesztőrészletei vonatkozásában a svájci frank lengyel zlotyra való átváltása és a lengyel zloty svájci frankra való átváltása a Bank M. által meghatározott átváltási árfolyam alkalmazásával történik (ún. átváltási feltételek).
- 18 E bíróság kifejti, hogy egyrészt az olyan átváltási feltételeket, mint az alapeljárás tárgyát képező feltételek, a lengyel bíróságok egységesen jogellenes szerződéses feltételeket képező feltételeknek tekintik, és azokat felvették az Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (verseny- és fogyasztóvédelmi hivatal, Lengyelország) elnökénél vezetett, jogellenes feltételek jegyzékébe.
- 19 Másrészt, a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a nemzeti bírósági gyakorlatban még nincs egységes álláspont azon kérdést illetően, hogy az ilyen tisztességtelen átváltási feltételek megléte a jelzáloghitel-szerződésekben milyen joghatásokkal bír. Mindazonáltal, a 2019. november 3-án hozott Dziubak ítélet (C-260/18, EU:C:2019:819) óta az az álláspont, amely szerint az ilyen feltételek hitelszerződésbe foglalása e szerződés egészének semmissé nyilvánítását eredményezi, egyértelműen kezd uralkodóvá válni az ítélkezési gyakorlatban.

- 20 A szerződések semmissé nyilvánításának a nemzeti jog szerinti következményeit illetően a kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a semmisnek nyilvánított szerződéseket úgy kell tekinteni, mint amelyeket meg sem kötöttek (*ex tunc* hatályú érvénytelenség). Mivel a felek e szerződés alapján bizonyos szolgáltatásokat már teljesítettek, követelhetik a visszatérítést, hiszen jogalap nélküli szolgáltatásokról van szó.
- 21 Közelebbről, a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy egyrészt a bank követelheti a hitelfelvevőtől a számára nyújtott hitel tőkeösszegének megfelelő összeg visszatérítését, másrészt a hitelfelvevő követelheti a banktól az átutalt törlesztőrészleteknek megfelelő összeg visszatérítését, valamint a bank által felszámított díjakat. E bíróság pontosítja, hogy ezeken felül mindkét fél követelheti a felszólítás időpontjától törvényes kamatlábbal számított késedelmi kamatok megfizetését.
- 22 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a nemzeti ítélkezési gyakorlat nem egységes azon kérdést illetően, hogy a hitelszerződést kötő felek követelhetik-e a jelen ítélet 21. pontjában felsorolt összegek megfizetésén felül más összegek megfizetését is, amiatt, hogy egy bizonyos időtartam során a pénzüsszegek felhasználása jogalap nélkül történt. A felek által az ilyen kérelmek alátámasztása érdekében leggyakrabban hivatkozott jogi érvek a jogalap nélküli gazdagodás és a jogalap nélkül teljesített szolgáltatás visszatérítése.
- 23 E bíróság szerint a Bíróság a 93/13 irányelvre tekintettel még nem határozott arról, hogy az érvénytelennek nyilvánított hitelszerződés felei kérhetik-e az általuk e szerződés teljesítéseként átutalt összegeken felüli összegek visszatérítését.
- 24 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a banknak a fogyasztó részére átutalt tőkeösszeg visszatérítésére (illetve adott esetben a felszólítás időpontjától számított törvényes kamatlábak szerinti késedelmi kamatok megtérítésére) irányuló kérelmén felül előterjesztett kereseti kérelmei közül egyiknek sem lehet helyt adni, máskülönben veszélybe kerülnének a 93/13 irányelv által elérni kívánt célok. E bíróság szerint, mivel a hitelszerződés semmissége a tisztességtelen feltételeket alkalmazó bank magatartására vezethető vissza, meg kell akadályozni, hogy a bank a saját (jogellenes) magatartásából előnyre tegyen szert, ami ellentétes lenne nem csupán a 93/13 irányelvvel, hanem a jóhiszeműség és a jóerkölcs követelményeivel is. A tisztességtelen feltételeket alkalmazó eladók vagy szolgáltatók előnyben részesítése az ilyen feltételek 93/13 irányelvben előírt tilalma visszatartó ereje megőrzésének szükségességével is ellentétes lenne.
- 25 Így a kérdést előterjesztő bíróság szerint egy ilyen megoldás elfogadása ahhoz vezetne, hogy az a fogyasztó, aki tudomást szerez a tisztességtelen feltétel meglétéről, inkább a szerződés teljesítését részesítené előnyben, mintsem hogy jogait érvényesítse, mivel a szerződés semmissége negatív pénzügyi következményekkel járhatna a számára, például a tőkefelhasználás címén járó díj megfizetésével.
- 26 A fogyasztót illetően viszont a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy nem tűnik ellentétesnek a tényleges érvényesülés elvével az a lehetőség, hogy a fogyasztó az általa a banknak megfizetett havi törlesztőrészletek összegén felüli összegek megfizetését, illetve adott esetben a fizetési felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok, költségeket, díjakat és a biztosítási díjakat is követelhesse.

- 27 Mindazonáltal e bíróság szerint annak lehetővé tétele, hogy a fogyasztók ilyen összegek megfizetését követeljék az eladóktól vagy szolgáltatóktól a havi törlesztőrészletek összegének jogalap nélküli felhasználása címén, aránytalan szankció kiszabásához vezetne az eladókkal vagy szolgáltatókkal szemben.
- 28 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a fogyasztók részéről felmerülő ilyen kérelmek lehetséges jogalapjai nagyon hasonlóak, így nem lenne indokolt megteremteni azt a lehetőséget, hogy egyszerre ennyi követelést érvényesíthessenek, máskülönben sérülne az arányosság elve. E bíróság szerint az ilyen lehetőség biztosítása a jogbiztonság elvét is sértené, amelyet úgy kell értelmezni, hogy ha valamely hitelszerződést teljes egészében érvénytelennek nyilvánítanak, mindkét fél köteles visszatéríteni az e szerződés teljesítéseként nyújtott minden pénzbeli szolgáltatást, kivéve az egyéb követeléseket.
- 29 E körülmények között döntött úgy a Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (varsó-śródmieściei kerületi bíróság, Varsó), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a [...] 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, valamint a tényleges érvényesülés, a jogbiztonság és az arányosság elvét, hogy azokkal ellentétes a nemzeti szabályozás olyan bírósági értelmezése, amely szerint annak megállapítása esetén, hogy a bank és a fogyasztó által kötött hitelszerződés az abban foglalt tisztességtelen szerződési feltételek miatt kezdettől fogva érvénytelen, a felek az ennek a szerződésnek a teljesítése során kifizetett pénzüsszegek (a bank esetében a hitel tőkeösszege, a fogyasztó esetében a törlesztőrészletek, díjak, jutalék és biztosítási díjak) visszafizetésén, valamint a fizetési felszólítás időpontjától számított törvényes késedelmi kamatokon felül más szolgáltatásokat is követelhetnek, köztük a következők miatt járó összegeket (különösen díjakat, kártérítést, költségtérítést vagy a szolgáltatások valorizálását):

- 1) a pénzszolgáltatást nyújtó felet átmenetileg megfosztották attól a lehetőségtől, hogy a saját pénzét használja, így elvesztette annak a lehetőségét, hogy azt befektesse, és abból haszonra tegyen szert,
- 2) a pénzszolgáltatást nyújtó fél viselte a [hitel]szerződés kezelésének és a pénz másik fél részére történő átadásának költségeit,
- 3) a pénzszolgáltatásban részesülő fél haszonra tett szert azáltal, hogy ideiglenesen idegen pénzt használhatott fel, így azt befektethette, és abból haszonra tehetett szert,
- 4) a pénzszolgáltatásban részesülő félnek ideiglenesen lehetősége volt arra, hogy idegen pénzt ingyenesen használjon, ami a piaci feltételek mellett lehetetlen lett volna,
- 5) a pénz vásárlóértéke időmúlás révén csökkent, ami a pénzszolgáltatást nyújtó fél számára valós veszteséget jelent,
- 6) a pénz ideiglenes használatba adása olyan szolgáltatásnyújtásnak tekinthető, amelyért a pénzszolgáltatást nyújtó fél nem kapott díjazást?”

Az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitása iránti kérelemről

- 30 A főtanácsnok indítványának ismertetését követően a Bank M. a Bíróság Hivatalához 2023. március 10-én, illetve 2023. április 26-án benyújtott beadványaiban azt kérte, hogy a Bíróság eljárási szabályzatának 83. cikke alapján rendeljék el az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását.
- 31 Kérelmének alátámasztásaként a Bank M. előadja, hogy először is a főtanácsnok indítványa, és különösen a 17., 19., 28., 29., 61., 62. és 66. pontban szereplő észrevételei nem teszik lehetővé az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó kereseti kérelmei terjedelmének megállapítását, ami akadályozza az arányosság és a tényleges érvényesülés elvének megfelelő alkalmazását.
- 32 Másodszor, a Bank M. arra keresi a választ, hogy lehetséges-e, hogy a Lengyelországban jelzáloghitel-szerződést kötő fogyasztók kedvezőbb helyzetbe kerüljenek, mint azok, akik valamely másik tagállamban kötöttek ilyen hitelszerződést, abban az esetben, ha jogot szerezhetnének a havi törlesztőrészletek és költségek visszatérítésén felül a bankkal szembeni egyéb követeléseik érvényesítésére is.
- 33 Harmadszor, a Bank M. a főtanácsnok indítványában szereplő egyes észrevételeket is kifogásol.
- 34 Végül negyedszer, a Bank M. arra hivatkozik, hogy a szóbeli szakaszt újból meg kell nyitni annak érdekében, hogy a Bíróság tisztázza a 2023. március 21-i Mercedes-Benz Group (A hatástalanító berendezéssel ellátott járművek gyártóinak felelőssége) ítéletnek (C-100/21, EU:C:2023:229) az alapügyre gyakorolt hatását.
- 35 E tekintetben emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy az Európai Unió Bíróságának alapokmánya és eljárási szabályzata nem teszi lehetővé az ezen alapokmány 23. cikke szerinti érdekeltek számára, hogy a főtanácsnoki indítványra válaszként észrevételeket tegyenek (2023. március 21-i Mercedes-Benz Group [A hatástalanító berendezéssel ellátott járművek gyártóinak felelőssége] ítélet, C-100/21, EU:C:2023:229, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 36 Másrészt az EUMSZ 252. cikk második bekezdése szerint a főtanácsnok teljesen pártatlanul és függetlenül eljárva, nyilvános tárgyaláson indokolással ellátott indítványt terjeszt elő azokban az ügyekben, amelyek esetében az Európai Unió Bíróságának alapokmánya szerint a főtanácsnok részvételére van szükség. A Bíróságot nem köti sem ezen indítvány végkövetkeztetése, sem pedig az az indokolás, amellyel a főtanácsnok e végkövetkeztetéshez eljut. Következésképpen – függetlenül attól, hogy milyen kérdéseket vizsgál a főtanácsnok az indítványban – az, hogy az érintett fél nem ért egyet a főtanácsnok indítványával, önmagában nem indokolhatja az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását (2023. március 21-i Mercedes-Benz Group [A hatástalanító berendezéssel ellátott járművek gyártóinak felelőssége] ítélet, C-100/21, EU:C:2023:229, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 37 Kétségtelen, hogy az eljárási szabályzat 83. cikke alapján a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően bármikor elrendelheti az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását, különösen, ha úgy ítéli meg, hogy az ügy körülményei nincsenek kellően feltárva, vagy ha a fél e szakasz befejezését követően a Bíróság határozatára nézve döntő jelentőségű új tényt terjesztett elő, vagy ha az ügyet olyan érv alapján kellene eldönteni, amelyet az Európai Unió Bíróságának alapokmánya 23. cikkében említett érintett felek nem vitattak meg.

- 38 A jelen ügyben azonban a Bíróság megállapítja, hogy a határozathozatalhoz szükséges valamennyi információval rendelkeznek, és hogy a jelen ügyet nem olyan érvek alapján kell eldönteni, amelyeket az érintett felek nem vitattak meg. Végül a jelen ítélet 30. pontjában említett, az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitására irányuló kérelem sem tár fel olyan új tény, amely döntő hatással lenne a Bíróság által a jelen ügyben meghozandó határozatra.
- 39 E körülményekre tekintettel a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően úgy ítéli meg, hogy nem kell elrendelni az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Az előterjesztett kérdés elfogadhatóságáról és a Bíróságnak a kérdés megválaszolására vonatkozó hatásköréről

- 40 Előzetes döntéshozatal iránti kérelmében a kérdést előterjesztő bíróság az általa a Bíróság elé terjesztett kérdés elfogadhatóságára hivatkozik, mivel ez a kérdés mind a fogyasztó, mind pedig a bank kereseti kérelmeire vonatkozik, olyan esetben, amikor a jelzáloghitel-szerződést érvénytelennek nyilvánítják, márpedig e bírósághoz kizárólag a fogyasztó nyújtott be kérelmet.
- 41 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EUMSZ 267. cikkel létrehozott együttműködés keretében kizárólag az ügyben eljáró és a meghozandó határozatért felelős nemzeti bíróság feladata annak értékelése, hogy az ügy sajátos jellemzőire tekintettel az ítélet meghozatalához szükség van-e az előzetes döntéshozatalra, és hogy a Bíróságnak feltett kérdések relevánsak-e. Következésképpen, ha a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozatot hozni (2022. október 13-i Baltijas Starptautiskā Akadēmija és Stockholm School of Economics in Riga ítélet, C-164/21 és C-318/21, EU:C:2022:785, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 42 Ily módon az uniós jogra vonatkozó kérdések relevanciáját vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor tagadhatja meg a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről való határozathozatalt, ha nyilvánvaló, hogy az uniós jog kért értelmezése semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a jogi vagy ténybeli elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson, vagy ha a probléma hipotetikus jellegű (2022. október 13-i Baltijas Starptautiskā Akadēmija és Stockholm School of Economics in Riga ítélet, C-164/21 és C-318/21, EU:C:2022:785, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 43 A jelen esetben, mivel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés egy része az eladónak vagy szolgáltatónak a fogyasztóval szembeni követeléseire vonatkozik, miközben a jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadásának időpontjáig a Bank M. nem fogalmazott meg semmiféle ilyen irányú kérelmet, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés e részének elfogadhatóságát igazolja először is az a körülmény, hogy a szerződés *ex tunc* hatályú érvénytelenségének megállapítása azzal jár, hogy mindkét szerződő fél kérheti a jogalap nélkül nyújtott szolgáltatások visszatérítését, ily módon e bíróságnak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés egészére vonatkozóan szüksége van a válasza az azon esetleges kivételekről való határozathozatalhoz, amelyekre az eladó vagy szolgáltató hivatkozhatna a fogyasztó kérelmének elutasítását kérve.

- 44 Másodszor, e bíróság arról tájékoztatja a Bíróságot, hogy a nemzeti ítélkezési gyakorlatban uralkodó értelmezés szerint, ha a két szerződő fél ugyanolyan jellegű, jogalap nélküli szolgáltatást nyújtott, és szolgáltatásaik ugyanazon jogviszonyból erednek, kizárólag a jelentősebb szolgáltatásban részesülő fél tekinthető úgy, mint aki jogalap nélkül gazdagodott. Következésképpen az alapügyben az említett bíróság mindenképpen köteles megvizsgálni a két szerződő fél követeléseinek megalapozottságát.
- 45 Végül harmadszor, ugyanezen bíróság úgy véli, hogy ha a Bíróság nem válaszolná meg az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés egészét, az veszélyeztetné a 93/13 irányelv visszatartó erejét, ugyanis a Lengyelországban működő bankok nyilvános módon súlyos következményekkel fenyegetik a fogyasztókat arra az esetre, ha azok úgy döntenének, hogy jelzáloghitel-szerződéseik érvénytelenségének megállapítását kérik, azáltal, hogy ilyen esetben ezen eladók vagy szolgáltatók a tőkének a fogyasztók általi, nem a szerződésnek megfelelő felhasználásához kapcsolódó követeléseket érvényesítenek a fogyasztókkal szemben.
- 46 Ezenkívül a 2022. október 12-én megtartott tárgyaláson a Bank M. arról tájékoztatta a Bíróságot, hogy külön eljárást indított annak érdekében, hogy megtérítést követeljen A. S.-től a rendelkezésre bocsátott tőke nem a szerződésnek megfelelő felhasználása címén. Ez az eljárás azonban a Bíróság előtti jelen eljárás befejezéséig felfüggesztésre kerül.
- 47 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 31–33. pontjában rámutatott, a jelen ügy nem tartozik a jelen ítélet 42. pontjában felsorolt azon esetek egyikének körébe sem, amelyekben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés relevanciájának vélelme megdönthető. A Bíróságnak adott, a jelen ítélet 43–46. pontjában összefoglalt magyarázatokból ugyanis kiderül, hogy az uniós jog kért értelmezése, amennyiben az a banknak a jelzáloghitel-szerződés érvénytelensége esetén a tőke visszafizetésén túlmenő megtérítés iránti kérelmeire vonatkozik, összefügg az alapeljárás tárgyával, mivel a kérdést előterjesztő bíróságnak adott esetben hivatalból kell vizsgálnia az ilyen kérelmeket. Ezenkívül a Bíróságnak rendelkezésére állnak azok a jogi és ténybeli elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az előterjesztett kérdésre hasznos választ adhasson. Következésképpen az előterjesztett kérdés elfogadható.
- 48 Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróságnak a nemzeti eljárási szabályok keretein belül, a méltányosság polgári eljárásokban érvényesülő elvére tekintettel – függetlenül attól, hogy a feleket jogi képviselő képviseli-e – objektíven és kimerítő jelleggel ismertetnie kell a felek számára a tisztességtelen feltétel eltörléséhez fűződő jogkövetkezményeket (2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 97. pont).
- 49 Az ilyen tájékoztatás különösen akkor fontos, ha a tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzése a szerződés egészének érvénytelenségét eredményezheti, és a fogyasztóval szemben adott esetben visszatérítési követelést támaszthatnak (lásd ebben az értelemben: 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 98. pont).
- 50 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtti jogvita éppen arra vonatkozik, hogy milyen jogkövetkezményekkel járhat a jelzáloghitel-szerződés amiatt történő, teljes egészében való semmissé nyilvánítása, hogy az nem maradhat fenn a tisztességtelen feltételek törlését követően sem, így az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésnek az eladó vagy szolgáltató fogyasztóval szembeni követeléseire vonatkozó részének megválaszolása szükséges ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróság eleget tehessen az A. S. ilyen következményekről való tájékoztatására vonatkozó kötelezettségének.

- 51 Ezenkívül a Bank M. arra hivatkozik, hogy a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel e kérdés megválaszolására, mivel az a szerződés semmissé nyilvánításának joghatásaira vonatkozik, amelyeket nem a 93/13 irányelv, hanem a nemzeti jog különböző rendelkezései szabályoznak, amelyek értelmezése a nemzeti bíróságok kizárólagos hatáskörébe tartozik.
- 52 Bár e tekintetben kétségtelen, hogy az előzetes döntéshozatalra utalás keretében a Bíróságnak nem feladata a nemzeti rendelkezések értelmezéséről határozni, és megállapítani, hogy a nemzeti bíróság által adott értelmezés helyes-e, az ilyen értelmezés ugyanis a nemzeti bíróságok kizárólagos hatáskörébe tartozik (lásd ebben az értelemben: 2019. július 3-i UniCredit Leasing ítélet, C-242/18, EU:C:2019:558, 47. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), ettől még nem kevésbé igaz, amint azt a főtanácsnok az indítványának 35. pontjában megállapította, hogy az előzetes döntéshozatalra terjesztett kérdés nem a lengyel jog értelmezésére irányul, hanem a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének, valamint a hatékony érvényesülés, a jogbiztonság és az arányosság elvének értelmezésére.
- 53 Következésképpen a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az előterjesztett kérdés megválaszolására, és a kérdés elfogadható.

Az ügy érdeméről

Előzetes észrevételek

- 54 Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapul, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet, C-70/17 és C-179/17, EU:C:2019:250, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 55 E hátrányos helyzetre tekintettel a 93/13 irányelv olyan rendszer létrehozatalára kötelezi a tagállamokat, amely biztosítja, hogy minden, egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vizsgálható legyen az esetlegesen tisztességtelen jellegének megítélése céljából. Ennek keretében a nemzeti bíróság feladata, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében és 5. cikkében megállapított szempontokat figyelembe véve meghatározza, hogy az adott tényállás körülményeire tekintettel egy ilyen feltétel megfelel-e a jóhiszeműség, az egyensúly és az átláthatóság ezen irányelvben támasztott követelményének (2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet, C-70/17 és C-179/17, EU:C:2019:250, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 56 Figyelembe véve a fogyasztók védelméhez fűződő közérdek jellegét és fontosságát, a 93/13 irányelv – amint a huszonnegyedik preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 7. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik – arra kötelezi a tagállamokat, hogy megfelelő és hatékony eszközöket biztosítsanak annak érdekében, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását. Ehhez a nemzeti bíróságoknak mellőzniük kell a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazását annak érdekében, hogy azok ne váltsanak ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában, kivéve ha ezt a fogyasztó ellenzi (2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 36. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, valamint

ebben az értelemben: 2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 58. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 57 Egy tisztességtelennek minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, így a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást. Ennélfogva egy ilyen kikötés tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61. pont).
- 58 E tekintetben a Bíróság pontosította, hogy a nemzeti bíróság azon kötelezettsége, hogy mellőzze az olyan tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazását, amely jogalap nélkül kifizetettnek bizonyuló összegek fizetésére kötelez, főszabály szerint ezzel egyező összegű visszafizetési kötelezettséget eredményez, amennyiben az ilyen visszafizetési kötelezettség hiánya kétséggé tehetné azt a visszatartó hatást, amelyet a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 6. cikkének (1) bekezdése kívánt fűzni a fogyasztók és az eladók vagy szolgáltatók között megkötött szerződésekben foglalt kikötések tisztességtelen jellegének megállapításához (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 62. és 63. pont).
- 59 Kétségtől a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése megköveteli a tagállamoktól, hogy előírják, hogy „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint” a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztókra nézve (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 60 Mindazonáltal a 93/13 irányelvben a fogyasztók számára garantált védelemnek a nemzeti jog által történő átvétele nem változtathat e védelem terjedelmén, és ennélfogva lényegén, és ezáltal nem teheti kérdésessé az említett védelem hatékonyságának a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes szabályok elfogadásával történő – az európai uniós jogalkotó által a 93/13 irányelv második preambulumbekkezdésében kifejtettek szerint elérni kívánt – megerősítését (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 65. pont).
- 61 Következésképpen, bár a tagállamok feladata az, hogy a nemzeti joguk által meghatározzák a valamely szerződésben foglalt kikötés tisztességtelen jellege megállapításának és e megállapítás konkrét joghatásai érvényesülésének módját, a tisztességtelen jelleg megállapításának lehetővé kell tennie azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó ezen tisztességtelen feltétel hiányában találná magát; többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítja az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltétel alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 66. pont).
- 62 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést tehát e megfontolások fényében kell megvizsgálni.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 63 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy valamely jelzáloghitel-szerződés amiatt történő, teljes egészében való semmissé nyilvánításával összefüggésben, hogy az a tisztességtelen feltételek törlését követően sem maradhat fenn, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy:
- azzal ellentétes a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint a fogyasztónak joga van a hitelintézettől a megfizetett havi törlesztőrészletek és az e szerződés teljesítése címén fizetett költségek, valamint a felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetését meghaladó megtérítést kérni, és
  - azzal ellentétes a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint a hitelintézet jogosult a fogyasztótól az e szerződés teljesítése címén folyósított tőke visszafizetését, valamint a felszólítástól számított törvényes késedelmi kamat megfizetését meghaladó megtérítést kérni.
- 64 Meg kell állapítani, hogy a 93/13 irányelv nem szabályozza kifejezetten az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésnek az abban foglalt tisztességtelen feltételek törlését követően is fennálló érvénytelenségéből eredő következményeket, amint arra a főtanácsnok az indítványának 44. pontjában rámutatott. Ennélfogva a tagállamok feladata meghatározni az ilyen megállapítás következményeit, azzal, hogy az általuk e tekintetben megállapított szabályoknak összeegyeztethetőknek kell lenniük az uniós joggal, és különösen az ezen irányelv által követett célokkal.
- 65 Egyébként, amint arra a jelen ítélet 57. pontjában rámutattunk, egy „tisztességtelennek” minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely soha nem is létezett, vagyis a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást. Ennélfogva egy ilyen szerződési feltétel tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett tisztességtelen feltétel hiányában lett volna, többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítja az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltétel alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot (lásd ebben az értelemben: 2022. március 31-i Lombard Lízing ítélet, C-472/20, EU:C:2022:242, 50. és 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 66 Mivel – amint az a jelen ítélet 58. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból kitűnik – az ilyen joghatás hiánya sértheti azt a visszatartó hatást, amelyet a 93/13 irányelv 6. cikkének az ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdése kíván fűzni a fogyasztókkal kötött szerződésekben szereplő feltételek tisztességtelen jellegének megállapításához, hasonló visszatérítési kötelezettséget kell elismerni, amikor a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés feltételeinek tisztességtelen jellege nemcsak e feltételek semmisségét, hanem e szerződés teljes egészének érvénytelenségét is maga után vonja.
- 67 Ezenkívül a 93/13 irányelv huszonnegyedik preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 7. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik, hogy ezen irányelv célja ezenfelül az, hogy visszatartsa az eladókat vagy szolgáltatókat attól, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben tisztességtelen feltételeket alkalmazzanak.

- 68 Ebből következik, hogy a jelzáloghitel-szerződések tisztességtelen feltételek megléte miatti semmisségének gyakorlati következményeire vonatkozó nemzeti szabályok uniós joggal való összeegyeztethetősége attól a kérdéstől függ, hogy e szabályok egyrészt lehetővé teszik-e a fogyasztó azon jogi és ténybeli helyzetének helyreállítását, amelyben akkor lett volna, ha nem köti meg e szerződést, másrészt nem veszélyeztetik-e a 93/13 irányelv által elérni kívánt visszatartó hatást.
- 69 A jelen ügyben először is azon lehetőséget illetően, hogy a fogyasztó a jelzáloghitel-szerződés semmissé nyilvánítása esetén olyan követeléseket érvényesítsen, amelyek meghaladják a megfizetett havi törlesztőrészeket és az e szerződés teljesítése címén fizetett költségek visszatérítését, valamint adott esetben a felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetését, nem tűnik úgy – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat fenntartása mellett –, hogy egy ilyen lehetőség veszélyeztetné a jelen ítélet 68. pontjában hivatkozott célokat.
- 70 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az előtte folyamatban lévő ügy összes körülményére tekintettel megvizsgálja, hogy a vonatkozó nemzeti szabályok lehetővé teszik-e a fogyasztó azon helyzetének jogi és ténybeli helyreállítását, amelyben akkor lett volna, ha nem köti meg e szerződést.
- 71 A 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése által elérni kívánt visszatartó hatást illetően meg kell állapítani, hogy a jelen ítélet 69. pontjában hivatkozott lehetőség alkalmas arra, hogy visszatartsa az eladókat vagy szolgáltatókat attól, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekbe tisztességtelen feltételeket foglaljanak bele, mivel az ilyen kikötéseknek a szerződés egészének semmisségét eredményező belefoglalása olyan pénzügyi következményekkel járhat, amelyek meghaladják a fogyasztó által megfizetett összegek visszatérítését, és adott esetben a késedelmi kamatok fizetését.
- 72 Hozzá kell tenni, hogy a jelen ítélet 69. pontjában említettekhez hasonló intézkedéseknek az erre hatáskörrel rendelkező bíróság általi meghozatala nem tekinthető ellentétesnek a jogbiztonság elvével, hiszen az éppen a tisztességtelen feltételek 93/13 irányelvben előírt tilalmának alkalmazását jelenti.
- 73 Egyébiránt az arányosság elve, amely az uniós jog általános elvének minősül, megköveteli, hogy az e jogot végrehajtó nemzeti szabályozás ne lépje túl a kitűzött célok eléréséhez szükséges mértéket (lásd ebben az értelemben: 2013. március 14-i Aziz ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 74. pont; 2022. december 8-i BTA Baltic Insurance Company ítélet, C-769/21, EU:C:2022:973, 34. pont). Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az alapeljárás összes körülményére tekintettel értékelje, hogy a jelen ítélet 69. pontjában említettekhez hasonló fogyasztói követeléseknek való helyt adás meghaladja-e, és ha igen, milyen mértékben, a jelen ítélet 68. pontjában hivatkozott célok eléréséhez szükséges mértéket.
- 74 Ebből következik, hogy valamely jelzáloghitel-szerződés amiatt történő, teljes egészében való semmissé nyilvánításával összefüggésben, hogy az nem maradhat fenn az abban szereplő tisztességtelen feltételek törlését követően sem, a 93/13 irányelvvvel nem ellentétes a nemzeti jog olyan értelmezése, amely szerint a fogyasztónak jogában áll a hitelintézettől a megfizetett havi törlesztőrészeket és az e szerződés teljesítése címén fizetett költségek visszafizetését, valamint a felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetését is meghaladó megtérítést követelni, feltéve hogy a 93/13 irányelv célkitűzéseit és az arányosság elvét tiszteletben tartják.

- 75 Másodszer, ami az eladónak vagy szolgáltatónak a fogyasztóval szembeni követeléseit illeti, meg kell állapítani, hogy a fogyasztó azon lehetőségéhez hasonlóan, hogy a jelzáloghitel-szerződés semmisségéből eredő követeléseket érvényesítsen, az ilyen követelések csak akkor fogadhatók el, ha nem veszélyeztetik a jelen ítélet 68. pontjában hivatkozott célokat.
- 76 Márpedig valamely hitelintézetnek olyan jogot biztosítani, hogy a fogyasztótól az e szerződés teljesítése címén e hitelintézet által folyósított tőke visszafizetését, valamint adott esetben a késedelmi kamatok fizetését meghaladó megtérítést követeljen, veszélybe sodorhatná a 93/13 irányelv által elérni kívánt visszatartó hatást, amint arra a főtanácsnok az indítványának 60. pontjában rámutatott.
- 77 A Bíróságnak korábban más összefüggésben már alkalma nyílt pontosítani, hogy ha a nemzeti bíróság jogosult lenne arra, hogy az ilyen szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek tartalmát módosítsa, akkor ez a lehetőség sérthetné a 93/13 irányelv 7. cikke által elérni kívánt hosszú távú célt. Ugyanis e lehetőség az eladókra, illetve szolgáltatókra azáltal gyakorolt visszatartó hatás megszűnéséhez vezethetne, hogy egyszerűen nem alkalmazhatnák ilyen tisztességtelen feltételeket a fogyasztókkal szemben, mivel így az eladók vagy szolgáltatók továbbra is alkalmazni próbálnák az említett feltételeket annak tudatában, hogy még ha azok érvénytelenségét meg is állapítanák, a szerződést a nemzeti bíróság a szükséges mértékben továbbra is kiegészíthetné oly módon, hogy az említett eladók vagy szolgáltatók érdekei biztosítottak legyenek (2012. június 14-i Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, 69. pont).
- 78 Hasonlóképpen a nemzeti jog olyan értelmezése, amely szerint a hitelintézet jogosult lenne arra, hogy a fogyasztótól az e szerződés teljesítése címén e hitelintézet által folyósított tőke visszatérítését meghaladó megtérítést követeljen, és ennél fogva díjazásban részesüljön e tőke fogyasztó általi felhasználásáért, az említett szerződés semmissé nyilvánítása által az eladókra vagy szolgáltatókra gyakorolt visszatartó hatás megszűnéséhez vezethetne.
- 79 Egyébiránt a 93/13 irányelv által a fogyasztók számára biztosított védelem tényleges érvényesülését veszélyeztetné, ha a fogyasztók az ezen irányelvből eredő jogaikra való hivatkozáskor ki lennének téve annak a kockázatnak, hogy ilyen ellentételezést kell fizetniük. Amint azt a főtanácsnok indítványának 61. pontjában hangsúlyozta, az ilyen értelmezés azzal a veszéllyel járna, hogy olyan helyzeteket teremtené, amelyekben a fogyasztó számára kedvezőbb lenne, ha a tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződés teljesítését tovább folytatná ahelyett, hogy az említett irányelvből eredő jogait gyakorolná.
- 80 Ezt az érvelést nem döntheti meg a Bank M. azon érvelése, amely szerint ha az eladók vagy szolgáltatók nem kérhetnének olyan megtérítést, amely meghaladja az e szerződés teljesítése címén folyósított tőke visszatérítését, valamint adott esetben a késedelmi kamatok fizetését, a fogyasztók „ingyenes” hitelhez jutnának. Ezt nem döntheti meg a Bank M. és a Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego (a pénzügyi felügyeleti bizottság elnöke, Lengyelország) azon érve sem, amely szerint a pénzügyi piacok stabilitása kerülne veszélybe, ha a bankok nem kérhetnének a fogyasztóktól ilyen megtérítést.
- 81 E tekintetben először is a *nemo auditur propriam turpitudinem allegans* (senki sem hivatkozhat saját jogellenes magatartására) elvének megfelelően nem fogadható el sem az, hogy valamely fél gazdasági előnyökre tegyen szert a jogellenes magatartásából, sem pedig az, hogy az általa ilyen magatartással okozott hátrányokat követően megtérítésben részesüljön.

- 82 A jelen ügyben, amint arra a főtanácsnok az indítványának 58. pontjában lényegében rámutatott, a jelzáloghitel-szerződés esetleges semmissé nyilvánítása a tisztességtelen feltételek Bank M. általi alkalmazásának a következménye. Következésképpen e bank nem részesülhet megtérítésben az ahhoz hasonló haszon elmaradásáért, amelyet az említett szerződésből remélt húzni.
- 83 Másodszor, amint azt a főtanácsnok az indítványának 63. pontjában kifejtette, a pénzügyi piacok stabilitására vonatkozó érv nem releváns a fogyasztók védelmére irányuló 93/13 irányelv értelmezése keretében. Egyébiránt nem fogadható el, hogy az eladók vagy szolgáltatók a pénzügyi piacok stabilitásának megőrzésével kapcsolatos okból megkerülhessék a 93/13 irányelv által követett célokat. A pénzügyi intézetek feladata ugyanis, hogy tevékenységeiket ezen irányelvnek megfelelően szervezzék meg.
- 84 Következésképpen valamely jelzáloghitel-szerződés amiatt történő, teljes egészében való semmissé nyilvánításával összefüggésben, hogy az az abban foglalt tisztességtelen feltételek törlését követően sem maradhat fenn, a 93/13 irányelvvel ellentétes a nemzeti jog olyan értelmezése, amely szerint a hitelintézet jogosult a fogyasztótól az e szerződés teljesítése címén e hitelintézet által folyósított tőkeösszeg visszatérítésén, valamint a fizetési felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetésén felül bárminemű megtérítést követelni.
- 85 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy valamely jelzáloghitel-szerződés amiatt történő, teljes egészében való semmissé nyilvánításával összefüggésben, hogy az az abban foglalt tisztességtelen feltételek törlését követően sem maradhat hatályban, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy:
- azzal nem ellentétes a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint a fogyasztónak jogában áll a hitelintézettől a megfizetett havi törlesztőrészek és az e szerződés teljesítése címén fizetett költségek visszatérítését, valamint a felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetését is meghaladó megtérítést követelni, feltéve hogy a 93/13 irányelv célkitűzéseit és az arányosság elvét tiszteletben tartják, és
  - azzal ellentétes a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint a hitelintézet jogosult a fogyasztótól az e szerződés teljesítése címén e hitelintézet által folyósított tőkeösszeg visszatérítésén, valamint a fizetési felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetésén felül bárminemű megtérítést követelni.

A költségekről

- 86 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

Valamely jelzáloghitel-szerződés amiatt történő, teljes egészében való semmissé nyilvánításával összefüggésben, hogy az az abban foglalt tisztességtelen feltételek törlését követően sem maradhat hatályban,

a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

- **azzal nem ellentétes a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint a fogyasztónak jogában áll a hitelintézettől a megfizetett havi törlesztőrészletek és az e szerződés teljesítése címén fizetett költségek visszatérítését, valamint a felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetését is meghaladó megtérítést követelni, feltéve hogy a 93/13 irányelv célkitűzéseit és az arányosság elvét tiszteletben tartják, és**
- **azzal ellentétes a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint a hitelintézet jogosult a fogyasztótól az e szerződés teljesítése címén e hitelintézet által folyósított tőkeösszeg visszatérítésén, valamint a fizetési felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetésén felül bárminemű megtérítést követelni.**

Aláírások